

Hensyn til det Forslag og den Stilling, som Socialdemokratiet indtager i dette store Spørgsmaal.

Harboe: Lovforslaget om Len og Stamhuse har jo foruden sit særlige Formaal: at opfylde Grundlovens Bud om disse Besiddelsers Overgang til fri Ejendom, ogsaa et Formaal, som det maa siges at have til fælles med samtlige de øvrige nu til Behandling foreliggende Forslag, nemlig at skaffe Jord til Husmandsbrug. Regeringen er aabenbart ved Fremsettelsen af disse Lovforslag gaaet ud fra, at Hungeren efter Jord er ganske overvældende, og at der maa skaffes megen, overordentlig megen Jord for at tilfredsstille denne Hunger. Den gaar tillige ud fra, at denne Jord maa skaffes hurtigt. Om nu Hungeren er saa stor, som det paastaas, skal jeg for mit Vedkommende lade staa hen; jeg holder mig i saa Henseende til, hvad det ærede 6te Medlem for Præstø Amt (Ulrich) har sagt paa Partiets Vegne. Men Hurtigheden? Ja, der løbes naturligvis ingen Fare ved at have megen Jord til Disposition til Udstykning, men der løbes en ikke ganske ringe Risiko ved en alt for vidtdreven og navnlig ved en alt for hurtig Udstykning, altsaa ved en meget hurtig Etablering af en stor Mængde mindre Brug, og det forekommer mig efter alt, hvad der er kommet frem under Forhandlingerne, at det aabenbart er derpaa, der tænkes. Det forekommer mig, at man her i nogen Grad taber den økonomiske Basis af Syne. Jeg tænker ikke derved paa den økonomiske Basis for hvert enkelt Brug; i den Henseende holder jeg mig ligeledes til, hvad det andet Medlem af mit Parti har sagt, men jeg drager dog ogsaa her i Erindring, hvad den ærede Ordfører for det radikale Venstre (N. Frederiksen) bemærkede om, at det er aabenbart, at der vil kræves mange Penge, megen Kapital for ved Etableringen af disse smaa Brug at stille de nye Brugere paa et rimeligt økonomisk Grundlag. Men jeg tænker i Øjeblikket ikke saa meget derpaa, som jeg tænker paa den almindelige økonomiske Basis for hele Landets Vedkommende; med andre Ord, jeg tænker paa, at vi ikke her kan arrangere os, som om vi laa i en Afkrog af Verden uden Forbindelse med den øvrige Verden, og det forekommer mig, at Krigen overhovedet har givet os visse Erfaringer for, at vi ikke kan arrangere os uden Hensyn til, hvordan det ser ud ude omkring os. Etableringen af saadanne Husmandsbrug

er, hvis den ikke stemmer med de økonomiske Forhold paa Verdensmarkedet og for øvrigt ogsaa paa Hjemmemarkedet, noget, man skal passe paa. Man skal passe paa her ikke at komme ind paa en Basis for en Udvikling, som muligvis er i Modstrid med Verdensudviklingen. Det forekommer mig, at jeg ikke, hverken ved Lovforslagenes Fremsættelse eller under den senere Behandling, har hørt et eneste Ord, der vidnede om, at man overhovedet har taget noget som helst Hensyn til dette Synspunkt.

Regeringen har jo planlagt — ja, planlagt er naturligvis for meget sagt —, man kan sige, at Regeringen har paatænkt en Udvikling, og man kan sige, at Udviklingen er ret løst skitseret, men nogen Plan for den er der overhovedet ikke, og navnlig har jeg ikke set noget som helst til nogen Plan, som tager Hensyn til andet end, om jeg saa maa sige, vore egne indre Forhold. Nu kan man ganske vist henvise til, at Loven om Statshusmandsbrug, der jo nu har virket i ca. 20 Aar, har givet gode Resultater. Jeg har ikke set nogen Statistik for dette senere end den for 1911, men den Gang var Forholdet det, at Staten havde saadant noget som 25 Mill. Kr. staaende i Statshusmandsbrug, og af disse var der gaaet tabt saadant noget som 10 000 Kr. Det er jo begribeligvis ingenting. Det viser ikke andet end, at man i et Par ganske enkelte Tilfælde har været mindre heldig i Valget af de paa-gældende Personer, men det er naturligvis i Forhold til Summen aldeles ligegyldigt. Disse Tal, de 25 Millioner og de 10 000 Kr.s Tab, er begribeligvis noget, alle Venner af Husmandsbevægelsen kan henvise til og sige: Der kan I se, hvorledes dette er gaaet i Løbet af de første Aar af Husmandsbevægelsen. Men jeg tror dog, at man skal vogte sig en lille Smule for at drage for vidtgaaende Konsekvenser af dette meget straalende Billede, som jeg indrømmer det er. Man bør nemlig ikke basere en fremtidig Udvikling, oven i Købet en Udvikling i stor Stil, paa Erfaringerne fra en Opgangsperiode, oven i Købet en Opgangsperiode, der er sluttet med en fuldstændig Højkonjunktur, og end mindre bør man kunstigt poussere en saadan Udvikling frem. Det maa jo navnlig ikke glemmes, at hvis Husmandsbevægelsen i sit, om jeg saa maa sige, Fremstød møder en Konjunktur paa Verdensmarkedet, som gaar den imod, vil hele Bevægelsen lide en maaske uoprettelig Skade til liden Gavn for Landet, til liden Glæde